

ČEŘENIŠTĚ

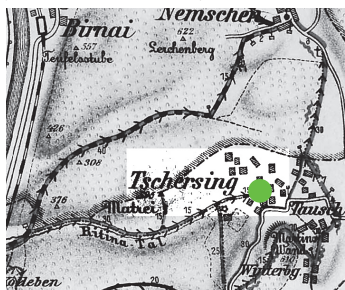
(*Tschersing*) - 430 - 550 m n. m. - Dříve samostatná (1850, resp. 1898 - 1941 a 1947 - 60 s Místním národním výborem) podhorská obec s rozvolněnou zástavbou, protínanou horním tokem **Rytiny** (též **Čeřenišský potok** - *Tschersinger Bach*), brzděným umělými kaskádami a napájeným drobnými přítoky z čedičových kopců **Matrého** (*Matrei, Matrai*) (597 m) a **Varhoště** (*Aarhorst*) (639 m) či lesa **Bučiny** (*Buchbusch*).

Aglomerace se nezřídka šplhá v úbočí sousedních masivů a od r. 1961 je - stejně jako dnes i **Babiny I** (*Babina A*), **Horní Zálezly** (*Salesel*), **Němčí** (*Nemschen*), **Pohoří** (*Pohorz*), **Proboštov** (*Proboscht*), **Rýdeč** (*Ritschen*) a **Řetouň** (*Rzettaun*) - části **Malečova** (*Malschen*). V okolí vedle plicníků a bledulí najdete ještě zdvočelá srstky (angrešty), v minulosti výhodný vývozní artikl. Nezvyklé jméno je patrně odvozeno od *čeřenu*, síť - v tomto příp. - k chytání pernatců, jež obyvatelé snad lovili. Jiný výklad: kde se *čeření* (lisuje). V 80. l. 14. stol. zahrnovala lovosická farnost ještě mj. i **Sebuzín** (*Sebusein*), **Kolibov** (*Kolleben*), **Tlučeň** (*Thutzen*), **Brnou** (*Birnai*), **Vimperk** (*Winterberg*) či **Dolní Zálezly** (*Salesel*). Prvně je však zmiňována co královský majetek (*Czerzenicz*) r. 1407, v 16. stol. se stala vlastnictvím 'mistopisaře královstvie českého' **Hynka Krabice z Weitmile**, jenž ji r. 1543 (*w Czyrzynissti*) prodal Litoměřicím. R. 1547 byla konfiskována ve prospěch královské komory, pak se držitelé rychle střídají, jistý čas je jménem klášterním, pak ji opět kupují Litoměřice. Po zpusťování za 30leté války zbylo jen 9 chalup. Německá škola byla založena konc. 18. stol., po havárii původní postavilo litoměřické město novou až r. 1874. Na poč. 19. stol. tu v 52 staveních dlelo na 300 občanů, r. 1848 v 54 obydlených 344 Němců a r. 1880 v 65 domech 324 osadníků. Následuje už jen pokles (v r. 1930 registrováno 283, r. 1939 pouze 259, z 80 evidovaných r. 1950 zůstala k r. 1970 polovina). Před 2. sv. válkou byla dědina přifařena k Proboštovu a žila z ovoce (jablka, hrušky, zejm. ale angrešty a rybíz), speciálně zabalené se rytinským údolím vozilo k Labi a Člunu pak do Německa. Dalšími zdroji bylo dobytkaření a lukaření, leč mnoho místních za obživou docházelo i jinam. Pěstování náročnějších plodin a obilnářství nebylo pro tvrdost klimatu možné. Na 'WANDERKARTE fürs Elbetal und des angrenzenden Gebietes vom Mittel- und Erzgebirge... C. Kroitzzsch, Aussig' je jihovýchodní čtvrť uváděna jako **Tausch**. Filiální kostel P. Marie Pomocnice křesťanů (opravený r. 1970) ve stráni nad vsí patří mezi nejmladší sakrální stavby Středohoří. R. 1936 se jej podařilo zbudovat **Karlu Altmannovi** (*18. 4. 1902 Sv. Kateřina, Šumava - †10. 10. 1964 Schwalmstadt). V r. 1934 se stal farářem v Proboštově, kde při odsunu zůstal (jako jediný Němec) až do září 1946, sestru a maminku vysídlili bez něj. Svatyně upoutá jižním novorokokovým štítem. Nad sedlovou střešou se tyčí hranolová věž s jehlancovou špičí.

Gruss aus Tschersing.

- 1) celkový pohled
- 2) Staudlerův hostinec
- 3) budova školy (1906)

V průčelí nad předsunutým 5tibokým vstupem je potrojně obloukové okno a po stranách v trojúhelníkové lomenici rosety. Čelo zvonice je kruhově prolomeno (zřejmě tu byly hodiny). K boku lodi je připojena obdélná sakristie a nad kamenným soklem polokruhová okna.

V severojiž. směru (tedy bokem) se tu na dřevěné hlavě houpe empírový zvon. Zprvu byl v kostele sv. Prokopa v **Touchořinách** (*Taucherschin*), což vysvětluje, proč je starší než svatostánek, r. 1815 jej ulil **A. Pedersen**. Má dolní prům. 38, prům. čepce 20, výšku 26; s korunou 38 cm, je nezvykle mohutná a (2 + 1) ucha bez ozdob. Na čepci 1řádkový 3cm pás (v. písm. 1,5) se z jihu začínajícím textem: *Mich goss: Andreas Pedersen im Leitmeritz 1815*, třetí číslice je málo zřetelná (může pocházet i z jiné dekády). Pod tím

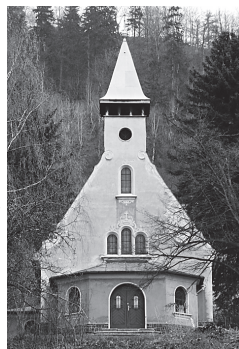

SEVERNÍ POLABÍ

MĚSTA, OBCE A OSADY... od A do Ž NA ÚSTECKU

je 4cm rokajový dekorativní pruh, dole nelemanový. V krku na vých. str. až do ornamentálního pásu na čepci zasahuje 12cm reliéf sv. Jana Nepomuckého: s biretem a vousem, v pravé ruce drží křížifix, levé palmovou ratolest. Na věnci jsou 4 linky, srdce kulovité, prům. pěsti a dl. výpustí 6 cm.

Barokní výklenková kaple (u hřbitova) se sedlovou střechou a rovným závěrem je z r. 1780, v nice byla osazena plastika P. Marie. Dosud lze spatřit zděné, zpola roubené či hrázděné, ale i dřevěné, většinou rekreační chalupy (hojně obklopené terasovitými zahradami) z 18. i 19. stol. s částečně dochovanou lidovou architekturou. Rostou zde 4 památné lípy malolisté. Narodila se tu (26. 4. 1940) **Prof. Dr. Christine Keßler**, nyní působí na postupimské univerzitě, kde vyučuje na Institutu germanistických studií. V místní *Kameně stáji Čerěníště* (č. 32) vyučují jízdou na koních (především děti od 9 do 15 let), agroturistické aktivity tady od 21. 6. 2006 provozuje **ing. Zuzana Pešoutová**. Severozáp. okraj sídla - mezi

Varhoštěm (s rozhlednou z r. 1927, obnovenou v r. 1972) a Matřím - vstupuje do hrdla hluboké soutěsky (se stopami po středověkém dolování uhlí - lupku) 'vyryt' Rytinou (na 3km pouti k Labi rychle ztrácí 350 výšk. m). Silnice do **Kundratíc** (*Kundratitz*) prochází (0,5 km jihozáp.) horním úsekem mocného sesuvu **Martinská stěna** (*Martinswand*), odtržením vznikl vysoký skalní sráz orientovaný k severozápadu do labského údolí. Takřka kilometrové pole dosahuje téměř dna rokle. Dokládá složitý vývoj centrálního Středohoří, názorná ukázka nestabilního území, založeného v komplexu třetihorních sopečných útvarů, na tektonicky porušených vrstvách druhohorních usazenin, zaslouží pozornost geologů i paleontologů. Veletok do horninových těles vhloubil prostor, kam se četná sousední postupně zřítila. Říční erozi nabyly pohyby notných rozměrů a terasovitě až kaskádovitě stupně a příkré, ba i vislé plochy se mnohde podnes jeví katastrofální.

Ottova encyklopedie z 1. 1. 1908: *Čerěníště (něm. Tschersing), ves v Čechách, hejtm., okr. a pošta Litoměřice (8 km sev.), býv. panství Keblice, fara Církvice; 65 d., 314 ob. n. (1890), samota Vimperk. Druhdy tvořilo zde 11 domů samostatný zemský statek, majetek minor. kláštera v Litoměřicích, po jehož zrušení dostal se městu Litoměřicům.*

Údolí Rytina - též Rytina soutěska (*Ritina Tal*) - Rozprostírá se východozáp. směrem mezi Čerěníštěm a Sebusínem. Podklad tvoří čedičové efuze proložené pestrým souvrstím vulkanoklastik a uhelných i diatomitických sedlin. Publikované nálezy jsou vázány na výchozy středně až jemnozrnných sopečných naplavenin - čedičové (popelové) tuffy či tufty. Bádání (2002) v sev. svahu seznalo 2 partie s ostatky terciérní flóry v šedých jemnozrnných usazeninách. Prvá je nejspíše totožná s okremem zkoumaným r. 1913 (J. E. Hilsch a F. Seemann), u křížovatyk lesních cest nad ústím levostranné bystriny do Rytiny. V zářezu je odhaleno souvrství šedých jemnozrnných sedimentů (silně překryto hlinitokamenitými svahovými). Krom jiného byly identifikovány i zlomky dřev. Druhá je patrně místem sběru z r. 1951 (V. J. Procházka) s kusy až balvany šedých, středně až jemnozrnných vulkanogenních usazenin, leží pod zahliněnými výchozy u pěšiny, přibl. 650 m jiv. od vrchu Matřý (mj. byly nalezeny otisky úlomků dřev a větví). Další zónou paleontologických objevů je sev. bok rozsáhlé trojúhelníkové sesuvné akumulace v horní pasáži. V záp. cípu (od lokality Kundratice - **Jezuitská rokle**) je pod soutokem s levostr. vodotečí zbudována protisesuvná hráz, od níž se proti proudu (sev.), přímo v korytě a svazích, vyskytují povodní z jara 1999 přemístěné až 50cm bloky hnědočerného detritického uhlí s výraznými xylitickými polohami. Asi 150 m nad ní odkryla vodní eroze (ve vrstvách světlé až tmavohnědých i zeleno až tmavošedých tuftů a jílovců) sloj mocnou až 20 cm. Nedaleko (výše ve svahu) byla hornicky dobývána v l. 1780 - 89. Povrchové známky těžby vlivem aktivních sesuvů již zanikly. Lupenité uhlí, leckdy spíše hořlavá bituminózní břidlice, se dá výborně štípat na tenké desky. Na odlučných plochách je zhusta zřetelná dřevní struktura a tu a tam i četné zůstatky jasných fragmentů jednoděložných rostlin. Vzácně byl v 1 bloku zjištěn zuhelnatělý, kdysi kulovitý, teď stlačený plod ořešáku (prům. 2,5 cm). V dalším se na rozloze asi 8x 4 cm zachoval rozplavený koprolit dutině neurčitelného predátora s osteologickou drtí malých obratlovců (žab?), v šedých a zelenošedých písčítých tuftech pak reliktu listů černé zbarvené detritem. Tufty se vyznačují hojnou příměsí jílových minerálů, což při vysychání vede k praskání, drobení a víceméně destrukci fosilií. Zkamenělé pryskyřice, zaznamenané konc. 19. stol., se zatím ověřit nepodařilo. V náplavu cca 30 m nad hráží byl nalezen žlutobílý separát zvápenatělého dřeva (15x 9x 8 cm), vznikl v nahodilé dutině formou bohatých agregátů subtilních hrotitých krystalů tvaru vysokého klence, dokonale zastřené buněčných struktur paleoxylytomické určení druhu žel vylučuje.

Čerěníště, ves, 10 km jv. od Ústí n. L., rozptýlená ve výšce 430-550 m v kotlině mezi Matřím*, Varhoštěm*, Kameným* a Babickým vrchem*, s předpoklady pro vybudování rekr. základny. Dř. proslulá pestr. angreštu. Lid. st. avby: čp. 41 aj. Kosteľ: z r. 1936. ČSAD 04903 Tašov 2 km; Č 40; Žl. 52. Okolí: Varhošť 639 m, 2 km jz., chata tur. odb. TJ Chemická Ústí n. L. - *Josef Hůrský, Jaroslav Srba - vedoucí autorského kolektivu - České středohoří a Dolní Poohří - Turistický průvodce ČSSR - svazek 12 - Sportovní a turistické nakladatelství - Praha, 1962*

Fotografie se současnosti od Romana Häuslera.